

प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना – पाणलोट विकास
घटक २.० या योजनेतर्गत पाणलोट यात्रेचे आयोजन
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
मृद व जलसंधारण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : केंपुयो-२०२४/प्र.क्र.१५०/जल-८
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२.
दिनांक : ०१ जानेवारी, २०२५

संदर्भ : केंद्रीय भूसंसाधन विभाग, ग्रामीण विकास मंत्रालय, भारत सरकार यांचे क्र. K-
११०११/२१/२०२४-WDC-PMKSY, दि.१०.१०.२०२४ व दि.१५.१०.२०२४ चे पत्र.

प्रस्तावना :

केंद्रीय भूसंसाधन विभाग, ग्रामीण विकास मंत्रालय, भारत सरकार यांचेमार्फत प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना – पाणलोट विकास घटक २.० या प्रकल्पाकरिता सामाईक मार्गदर्शक सूचना २०२१ निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत. त्यास अनुसरून प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना – पाणलोट विकास घटक २.० ही योजना राज्यात राबविण्यास दि.२७.०४.२०२२ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता प्रदान करण्यात आलेली आहे. PMKSY WDC 2.0 योजनेतर्गत नैसर्गिक संसाधन व्यवस्थापन घटकांतर्गत पाणलोट विकासाची कामे करण्यात येतात. तसेच उपजीविका उपक्रम, उत्पादन पध्दती अंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांना लाभ देण्यात येतो.

२. प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना - पाणलोट विकास घटक २.० (PMKSY WDC 2.0) ही योजना केंद्र शासनाच्या ग्रामीण विकास मंत्रालयांतर्गत भू-संसाधन विभागामार्फत आणि महाराष्ट्र राज्यात मृद व जलसंधारण विभागामार्फत राबविण्यात येत आहे. सद्यःस्थितीमध्ये महाराष्ट्र राज्यात एकूण ३० जिल्ह्यांमध्ये १४० प्रकल्प कार्यरत असून प्रकल्प उपचार क्षेत्र ५.२५ लक्ष हेक्टर एवढे आहे. सदर योजनेच्या निधीचे प्रमाण (केंद्र : राज्य) ६०:४० आहे.

३. सदर योजनेची स्थानिक समुदायामध्ये जागरूकता निर्माण करून जनजागृती करण्यासाठी, तसेच लोकसहभागातून योजनेच्या अंमलबजावणीला चालना देण्यासाठी केंद्र शासनमार्फत जानेवारी २०२५ मध्ये “पाणलोट यात्रा” सुरू करण्यात येणार आहे. सदर पाणलोट यात्रेचे नियोजन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे. त्यास अनुसरून शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :

राज्यात प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना - पाणलोट विकास घटक २.० या योजनेच्या १४० प्रकल्प क्षेत्रातील ३० जिल्ह्यांमधील गावांमध्ये पाणलोट यात्रेचे नियोजन करण्यात येणार असून त्याची रुपरेषा खालीलप्रमाणे आहे :

- १) प्रकल्प क्षेत्रातील स्थानिक नागरिकांना मोबाईल थिएटर व्हॅन द्वारे (VR Experience) पाणलोट कामांबाबत आभासी सहलीचा अनुभव देणे.
- २) गावोगावी पाणलोट चळवळ निर्माण व्हावी, त्यानुषंगाने हातात माती घेऊन मृद व जल संरक्षण आणि संधारणाची शपथ घेणे.

- ३) योजनेच्या प्रकल्प क्षेत्रातील नवीन मृद व जलसंधारण कामांचे भूमिपूजन करणे.
- ४) पाणलोट कामांवर श्रमदान करणे.
- ५) पाणलोट क्षेत्रात फळबाग लागवड करणे.
- ६) पाणलोट क्षेत्रातील पूर्ण झालेल्या मृद व जलसंधारण कामांचे लोकार्पण करणे.
- ७) पाणलोट क्षेत्रातील पूर्ण झालेली कामे दत्तक घेण्यास स्थानिक शाळांना प्रोत्साहन देणे.

२. सदर पाणलोट यात्रेचे आयोजन व्यापक प्रमाणात करण्यात येणार असून त्याच्या कार्यक्रम अंमलबजावणीसाठी जिल्हा पातळीवर खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	अधिकाऱ्याचे नांव	पदनाम
१	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष व नियंत्रक
२	मुख्य कार्यकारी अधिकारी (जि.प.)	सदस्य
३	कार्यकारी अभियंता, जलसंपदा	सदस्य
४	कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा (राज्यस्तर)	सदस्य
५	कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा (जि.प.)	सदस्य
६	जिल्हा भूवैज्ञानिक	सदस्य
७	जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी	सदस्य
८	जलसंधारण क्षेत्रात कार्यरत असणाऱ्या जिल्ह्यातील स्वयंसेवी संस्था (NGO)	सदस्य
९	जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (जि.प.)	सदस्य
१०	जिल्हाधिकारी यांनी निमंत्रित केलेले अन्य संबंधित विभागाचे अधिकारी	सदस्य
११	जिल्हा जलसंधारण अधिकारी	सदस्य सचिव व समन्वय अधिकारी

तसेच, तालुका पातळीवर खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	अधिकाऱ्याचे नांव	पदनाम
१	उप विभागीय अधिकारी, महसूल	अध्यक्ष व नियंत्रक
२	तहसिलदार	सदस्य
३	गट विकास अधिकारी	सदस्य
४	उप अभियंता, जलसंपदा	सदस्य
५	उप अभियंता, पाणी पुरवठा (राज्यस्तर)	सदस्य
६	उप अभियंता, पाणी पुरवठा (जि.प.)	सदस्य
७	उप विभागीय भूवैज्ञानिक	सदस्य
८	उप विभागीय अधिकारी, कृषी	सदस्य
९	जलसंधारण क्षेत्रात कार्यरत असणाऱ्या तालुक्यातील स्वयंसेवी संस्था (NGO)	सदस्य
१०	निमंत्रित केलेले अन्य संबंधित विभागाचे अधिकारी	सदस्य
११	उप विभागीय जलसंधारण अधिकारी	सदस्य सचिव व समन्वय अधिकारी

उपरोक्त समित्या खालील नमूद सूचना आणि केंद्र शासनाच्या सूचनांच्या अनुषंगाने पाणलोट यात्रा आयोजनाची अंमलबजावणी करतील. जिल्हा व तालुका स्तरीय समिती यांनी अनुक्रमे ३ जानेवारी २०२५ व ५ जानेवारी २०२५ रोजी बैठक घेऊन यात्रेचे नियोजन करावे.

३. सदर यात्रेबाबत राज्यातील जनसमूदायांमध्ये जनजागृती निर्माण करण्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी :

अ) पाणलोट यात्रा सुरु होण्यापूर्वी -

- १) यात्रेच्या गावांमध्ये ग्राम सभा घेऊन यात्रेसंबंधी जनजागृती करणे.
- २) समाज माध्यमांमध्ये व प्रसार माध्यमांद्वारे प्रचार प्रसिद्धी.
- ३) पाणलोट क्षेत्र प्रकल्पामध्ये उत्कृष्ट काम करणाऱ्या पाणलोट समिती सदस्य / कर्मचारी / नागरिक यांची पाणलोट योद्धा म्हणून निवड.
- ४) पाणलोट मोहिमा राबविणे.
- ५) यात्रेपूर्वी जनजागृतीसाठी प्रभात फेरी काढणे.
- ६) यात्रेच्या गावातील तसेच परिसरातील शाळांमध्ये चित्रकला स्पर्धा, निबंध स्पर्धा आयोजित करणे.
- ७) यात्रा कार्यक्रमाच्या आयोजनासाठी जिल्ह्याचे पालकमंत्री यांच्या मार्गदर्शनाखाली सर्व विभागाची बैठक घेणे.
- ८) यात्रेच्या गावामध्ये कार्यक्रमादरम्यान उपस्थित जनसमुदायास बसण्यासाठी आसन व्यवस्था, जनसमुदायास संबोधित करण्यासाठी ध्वनिक्षेपक व्यवस्था, सुरक्षा व्यवस्था, गर्दीच्या व्यवस्थापनासाठी आवश्यक मनुष्यबळ, अल्पोपहार व पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था, वैद्यकीय सहाय्य, विद्युत पुरवठा इ. बाबत व्यवस्था करणे, कार्यक्रमाचे फोटोग्राफी, व्हिडिओ ग्राफी, ड्रोन इ. द्वारे रेकॉर्डिंग करणे, आवश्यक त्या परवानग्या घेणे, योजनेतर्गत तयार झालेल्या मालाची विक्री करणे, कार्यक्रमाचे ब्रॅंडिंग करणे.

आ) पाणलोट यात्रेचा शुभारंभ -

पाणलोट यात्रेच्या शुभारंभ कार्यक्रमास मा. ग्राम विकास मंत्री, भारत सरकार; राज्याचे मा. मुख्यमंत्री; राज्याचे मा. उपमुख्यमंत्री; मा. मंत्री, मृद व जलसंधारण; तसेच मा. सचिव, केंद्रीय भूसंसाधन विभाग, ग्रामीण विकास मंत्रालय, भारत सरकार; मा. सचिव, मृद व जलसंधारण विभाग, महाराष्ट्र शासन आणि स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांची उपस्थिती अपेक्षित आहे. शुभारंभ कार्यक्रमात खालील उपक्रमांचा सहभाग अपेक्षित आहे :-

- १) प्रमुख अतिथीमार्फत प्रत्येक जिल्ह्यातील नवीन प्रकल्प कामांचे भूमीपूजन.
- २) प्रमुख अतिथी, मान्यवर, स्थानिक समुदाय, पाणलोट समिती यांनी उद्घाटनस्थळी हातात माती घेवून मृद व जल संरक्षण आणि संधारणाची शपथ घेणे. आणि त्याचवेळी युवकांनी My Bharat Portal द्वारे हातात माती घेवून मृद व जल संरक्षण आणि संधारणाची शपथ घेणे.
- ३) फलोत्पादन / वृक्ष लागवड करणे.
- ४) मोबाईल थिएटर व्हॅन चे उदघाटन. (सदर भूमीपूजन कार्यक्रमा दरम्यान प्रसार माध्यमांची उपस्थिती.)

इ) पाणलोट यात्रेच्या दरम्यान (मोबाईल थिएटर व्हॅन थांबण्याच्या ठिकाणी) -

- १) पाणलोट मोबाईल थिएटर व्हॅन चे स्वागत करणे.
- २) प्रत्येक जिल्ह्यात नवीन पाणलोट कामांचे भूमीपूजन करणे.
- ३) फलोत्पादन / वृक्ष लागवड करणे (प्रत्येक प्रकल्पामध्ये किमान १०००० वृक्ष)
- ४) पाणलोट पंचायत (भूमी जलसंवाद) आयोजित करणे- पाणलोट क्षेत्रामध्ये योगदान असणा-या नामवंत व्यक्तींनी जनसमुदयाला पाणलोट व्यवस्थापनाचे महत्त्व विशद करून, पाणलोट क्षेत्राचे संवर्धन व संरक्षण करण्यामध्ये नागरिकांना कसे सहभागी होता येईल याबाबत मार्गदर्शन करणे. सदर चर्चेचे पॉडकास्ट द्वारे प्रक्षेपण करण्यात यावे.
- ५) गावाच्या परिसरातील तलाव व बंधारे यातील गाळ काढण्याच्या कामाचा शुभारंभ करणे.
- ६) स्थानिक जनसमुदायामध्ये पाणलोट योजनांविषयी जनजागृती करण्यासाठी धरिणी ताई यांची निवड करून जाहीर करणे.
- ७) आभासी पाणलोट सहल (VR Experience Zone) च्या माध्यमातून स्थानिक नागरिकांना पाणलोट कामांबाबत आभासी सहल अनुभवता येईल. व्हॅनमध्ये त्यांना पाणलोट कामांचे आराखडे पाहता येतील.
- ८) पाणलोट महोत्सवाचे आयोजन करणे. (पाणलोट संकल्पनेवर आधारित पथनाट्य, सांस्कृतिक कार्यक्रम, भजन, गाणी इ.)
- ९) पाणलोट कामांवर श्रमदान करणे. (१००० नागरिकांचा सहभाग)
- १०) श्रमदान- श्रमदानामध्ये चर खोदणे, तलाव, नाले यातील गाळ काढणे, छोटे दगडी चेक डॅम तयार करणे, मातीनाला बांध तयार करणे, शेत बांध बंदिस्तीची कामे किंवा इतर NRM विषयक कामे घेण्यात यावीत. श्रमदानाच्या ठिकाणा जवळ पाणलोट यात्रेतील वाहन जावू शकेल व त्या ठिकाणी इतर कार्यक्रम घेता येतील याबाबत नियोजन करावे.
- ११) पाणलोट योद्ध्यांना बक्षीस वाटप करणे.
- १२) पूर्ण कामांचे लोकार्पण.
- १३) गावातील युवकांचा सहभाग (My Bharat Portal मार्फत नोंदणी मोहिम).
- १४) पाणलोट प्रकल्पामधील कामे दत्तक घेण्यास स्थानिक शाळांना प्रोत्साहन देणे. त्याबाबत दत्तक पत्र प्रदान करणे. जेणेकरून लहान वयामध्येच शालेय विद्यार्थ्यांना पाणलोटचे महत्त्व कळेल. सदर कामांच्या देखभाल, दुरुस्तीचा खर्च ग्राम पंचायती मार्फत पाणलोट विकास निधीमधून करण्यात येईल. शालेय विद्यार्थ्यांना श्रमदानामध्ये, पाणलोट महोत्सवामध्ये, शपथ ग्रहणामध्ये, पाणलोट व्हॅन पाहण्यासाठी सहभागी करून घेता यावे यासाठी स्थानिक शाळांना निमंत्रित करण्यात यावे. तसेच पाणलोट विकासाबाबत चित्रकला स्पर्धा, निबंध लेखन स्पर्धा, लोकगीत गायन स्पर्धा आयोजित करण्यात याव्यात.
- १५) गावातील लोकांना शासकीय योजनांचा लाभ देणे.
- १६) जिल्ह्यातील कृषी, जलसंपदा, पाणी पुरवठा व भूजल सर्वेक्षण या कार्यालयांच्या प्रतिनिधींचा यात्रेत समावेश करून घेणे.
- १७) पुस्तिका, पत्रिका व भिक्तीपत्रके याद्वारे मृद व जलसंधारण विभागातील योजनांच्या माहितीचा प्रचार व प्रसार करणे.
- १८) सदर कार्यक्रम प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना – पाणलोट विकास घटक २.० च्या प्रकल्प क्षेत्रामध्ये होणार असल्याने त्या क्षेत्रात नेमण्यात आलेल्या DRO, PTO व LRA या स्वयंसेवी संस्थांना पाणलोट यात्रेमध्ये सक्रिय सहभागी करून घेणे.

- १९) या कार्यक्रमात पाणलोट यात्रा मार्गावरील गावातील ग्राम पातळीवरील अधिकारी/कर्मचारी जसे तलाठी, ग्राम सेवक, कृषी सहायक, वन संरक्षक, नरेगा अंतर्गत काम करणारे ग्राम रोजगार सेवक, APO, PTO, BFT कर्मचारी यांचा देखील सहभाग करून घेण्यात यावा. यात्रा मार्गातील गावांमध्ये नवीन कामांचे भूमीपूजन करण्यासाठी कृषी विभागामार्फत होणारी जलसंधारण कामे तसेच नरेगा अंतर्गत पाणलोट विकासाबाबत करण्यात येणारी कामे तसेच अभिसरणांतर्गत इतर योजनांमधील कामे यांचा देखील समावेश करण्यात यावा.
- २०) पाणलोट यात्रा मार्गावरील पाणलोट विकास घटक १.० मधील गावामध्ये यापूर्वी झालेल्या कामांची डागडुजी/दुरुस्ती करणे या सारखी कामे देखील श्रमदानातून तसेच इतर योजनांमधून करण्यात यावीत जेणेकरून यापूर्वी तयार झालेले बांधकामे सुस्थितीत येतील.
- २१) नेहरू युवा केंद्राचा सहभाग:- नेहरू युवा केंद्रामार्फत युवकांची नोंदणी My Bharat Portal वर करून त्यांचा समावेश पाणलोट यात्रेत श्रमदान, सांस्कृतिक कार्यक्रम इ. प्रत्येक कामांमध्ये करून घेण्यात यावा. नोंदणी झालेल्या युवकांचा यात्रेतील कार्यक्रमात समावेश करून घेणे जेणेकरून जास्तीत जास्त युवकांमध्ये जलसंधारणाबाबत जनजागृती निर्माण होईल. तसेच, नेहरू युवा केंद्र व जिल्हा जलसंधारण अधिकारी यांच्या समन्वयाने युवकांसाठी ३ ते ४ तासांचे प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करून पाणलोट कामांच्या फायद्यांबाबत/ तांत्रिक बाबींसंदर्भात युवकांना प्रशिक्षित करणे व प्रशिक्षणा नंतर चाचणी परीक्षा (MCQ) घेवून पाणलोट योद्धा प्रमाणपत्र जिल्हाधिकारी/जिल्हा जलसंधारण अधिकारी यांच्या स्वाक्षरीने देणे. जेणेकरून भविष्यात त्यांचा पाणलोट विकासाच्या कामांमध्ये सहभाग वाढेल व पाणलोट विकासाची कामे अधिक गुणवत्तापूर्ण होतील. नेहरू युवा केंद्रासोबत जिल्हास्तरावर समन्वय साधून प्रत्येक प्रकल्पासाठी कार्यक्रम आखण्यात यावेत. पाणलोट व्हॅन पोहचण्यापूर्वी प्रकल्प परिसरात प्रचार साहित्य वाटणे, पोस्टर्स चिटकवणे, श्रमदानासाठी नागरिकांना तयार करणे, पाणलोट व्हॅन पाहण्यासाठी नागरिकांनी यावे तसेच एकूण पाणलोट यात्रेच्या वातावरण निर्मिती साठी या युवकांना सहभागी करून घ्यावे.
- २२) स्थानिक सोशल इन्फ्लुएंसर यांचा समावेश पाणलोट यात्रेतील कार्यक्रमात करून घेण्यात यावा. ग्राम विकास, पाणलोट विकास याबाबत त्यांनी लोकांचे प्रबोधन करावे.
- २३) पाणलोट यात्रे दरम्यान होणाऱ्या कार्यक्रमांचे चित्रीकरण करणे, छायाचित्रीकरण करणे व त्यास स्थानिक समाज माध्यमांमध्ये प्रसिद्धी देणे.
- २४) पाणलोट यात्रा थांबा ठिकाणी पोस्टर्स, बॅनर्स, भिंतीचित्रे यांचा वापर करून पाणलोट विकासाबाबत झालेल्या विविध कामांची माहिती देण्यात यावी.
- २५) पाणलोट यात्रेमध्ये PMKSY WDC 2.0 अंतर्गत FPC, SHG, UG यांना सहभागी करून घेणे. योजनेंतर्गत लखपती दीदी ठरलेल्या SHG यांच्या योजनेतील योगदानाबाबत लोकांना माहिती करून देणे. SHG यांच्या उत्पादनांचे स्टॉल्स लावणे. त्यांच्या उत्पादनाचे डिसप्ले लावण्यात येऊन बचत गटांना / SHG यांना FPC/ FPO यांच्यासोबत जोडण्यात येऊन फॉरवर्ड लिंकेज प्रस्थापित करणे.
- २६) या यात्रा कार्यक्रमांमध्ये स्थानिक लोकप्रतिनिधी खासदार, आमदार, जिल्हा परिषद, पंचायत समिती सदस्य, ग्राम पंचायत सदस्य यांचा सहभाग करून घ्यावा.

४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, वसुंधरा पाणलोट विकास यंत्रणा, पुणे यांनी पाणलोट यात्रेच्या आयोजनाच्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे कार्यवाही करावी :-

- १) केंद्र शासनाच्या सूचनांनुसार पाणलोट यात्रेच्या प्रचार व प्रसिध्दीसाठी तात्काळ कार्यवाही करण्यात यावी. प्रचार साहित्य (पोस्टर्स, भितीचित्रे, पुस्तिका इ.) यांची निर्मिती करण्यात यावी. तसेच त्याची छपाई व वितरण जिल्हास्तरावरून करून घेण्यात यावे.
- २) पाणलोट यात्रेमध्ये DRO, PTO, LRA व इतर स्वयंसेवी संस्था, योजनेंतर्गत FPC/FPO, SHG, UG पाणलोट यात्रेमध्ये सक्रिय सहभागी करून घेण्यासंदर्भात संबंधितांना सविस्तर सूचना निर्गमित कराव्यात.
- ३) संचालक, फलोत्पादन, पुणे यांच्याकडून वृक्ष लागवडीसाठी रोपे उपलब्ध करून घ्यावीत.
- ४) पाणलोट योद्धे यांची निवड करण्यासाठी निकष तयार करण्यात यावे.
- ५) धरिणी ताई यांच्या निवडीचे निकष तसेच त्यांच्यावर सोपविण्यात येणारी जबाबदारी याबाबत सूचना निर्गमित करण्यात याव्यात.
- ६) पाणलोट कॅशकोर्स प्रश्नावली तयार करण्यात यावी. केंद्र शासनाकडील लर्निंग मॅनेजमेंट सिस्टीम या My Bharat Portal या उपक्रमांतर्गत पाठ्यक्रम व प्रश्नावली उपलब्ध करून देण्यात यावी. भूमी जलसंवाद, पाणलोट मोहीम याची रुपरेषा तयार करण्यात यावी.
- ७) यात्रेसोबत जनजागृतीसाठी पाणलोट महोत्सव कार्यक्रमाची (पथनाट्ये, भजन, गाणी, सांस्कृतिक कार्यक्रम) रुपरेषा ठरविण्यात यावी. सादरीकरण करणारे चमू निवडणे व त्यांना आवश्यक त्या सुविधा पुरवणे याबाबत जिल्हा यंत्रणेला सूचना देण्यात याव्यात.
- ८) राज्य, जिल्हा, प्रकल्प स्तरावर ज्या कामांचा शुभारंभ करावयाचा आहे, त्या कामांच्या प्रशासकीय व तांत्रिक मान्यता यात्रेपूर्वी पूर्ण करून घ्याव्यात तसेच श्रमदानातून करावयाची कामे, वृक्षारोपण या कामासाठी आवश्यक पूर्वतयारी करून घ्यावी.
- ९) केंद्र शासनाच्या सूचनांनुसार कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यासंदर्भात सर्व जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, प्रकल्प कार्यान्वयीन यंत्रणा, पाणलोट समित्या व बाह्य यंत्रणेद्वारे उपलब्ध करून घेण्यात आलेल्या मनुष्यबळ यांचेकडे कामकाजाचे वाटप करावे. तसेच संपूर्ण कार्यक्रमाचे नियोजन करावे.
- १०) पाणलोट यात्रा मार्गाचा सविस्तर Route Map संबंधितांना उपलब्ध करून देण्यात यावा.
- ११) पाणलोट व्हॅन तयार करणे, त्यावर VR Experience व अन्य सुविधा करवून घेणे, पाणलोट व्हॅन मध्ये पाणलोटची संकल्पना मांडणारे मॉडेल ठेवणे व यात्रा मार्गावरील प्रकल्पामध्ये यात्रा कशी फिरेल याचे नियोजन करणे इ. जबाबदारी पार पाडावी.

५. पाणलोट यात्रा या उपक्रमासाठी खर्च PMKSY WDC 2.0 योजनेच्या क्षमता बांधणी या घटकांतर्गत वसुंधरा पाणलोट विकास यंत्रणा, पुणे या कार्यालयास उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या निधीतून भागविण्यात यावा. सदर निधी खर्चासाठी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, वसुंधरा पाणलोट विकास यंत्रणा, पुणे हे नियंत्रक अधिकारी असतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०१०११८१५१००१२६ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मृ. सं. देशपांडे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. सचिव, मृद व जलसंधारण यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय,
- २) आयुक्त, मृद व जलसंधारण, महाराष्ट्र राज्य, छत्रपती संभाजीनगर
- ३) प्रधान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
- ४) सर्व विभागीय आयुक्त.
- ५) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ६) महासंचालक, वाल्मी, औरंगाबाद
- ७) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिद्धी करीता),
- ८) संचालक, सामाजिक वनीकरण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- ९) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,
- १०) संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- ११) संचालक, महाराष्ट्र सुदूर संवेदन केंद्र, नागपूर,
- १२) संचालक, फलोत्पादन, पुणे,
- १३) उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण
- १४) सर्व जिल्हाधिकारी, सर्व उप जिल्हाधिकारी (रोहयो), सर्व उप विभागीय अधिकारी, महसूल, सर्व तहसिलदार.
- १५) सर्व उपायुक्त (विकास)
- १६) सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा,
- १७) आयुक्त (जलसंधारण), मृद व जलसंधारण विभाग, पुणे / नागपूर,
- १८) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद / सर्व गट विकास अधिकारी,
- १९) सर्व सह / उप सचिव / अवर सचिव, मृद व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय,
- २०) सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,
- २१) सर्व अधीक्षक अभियंता / कार्यकारी अभियंता / उप अभियंता, जलसंपदा,
- २२) सर्व प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी,
- २३) सर्व जिल्हा जलसंधारण अधिकारी,
- २४) सर्व जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (जि.प),
- २५) कार्यकारी अभियंता / उप अभियंता, पाणी पुरवठा (राज्यस्तर) / (जि.प)
- २६) वरिष्ठ भूवैज्ञानिक / जिल्हा भूवैज्ञानिक / उप विभागीय भूवैज्ञानिक,
- २७) विभागीय कृषि सहसंचालक, ठाणे, पुणे, कोल्हापूर, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती, नागपूर, लातूर.

- २८) सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी,
- २९) सर्व सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्ते नागपूर / अकोला / औरंगाबाद / नाशिक / कोकण वृत्त / कोल्हापूर,
- ३०) अपर मुख्य कार्यकारी अधिकारी, वसुंधरा पाणलोट विकास यंत्रणा, पुणे.
- ३१) अध्यक्ष, श्री. एकलव्य सेवाभावी संस्था, परभणी
- ३२) सचिव, अश्वमेघ ग्रामीण पाणलोट क्षेत्र विकास व शैक्षणिक संस्था, फत्तेपूर, ता. तिवसा, जि. अमरावती
- ३३) सर्व मुख्य वनसंरक्षक / सर्व उपवनसंरक्षक
- ३४) सर्व विभागीय वनसंरक्षक / सर्व विभागीय मृदसंधारण अधिकारी,
- ३५) सर्व उपसंचालक सामाजिक वनीकरण विभाग.
- ३६) सर्व कार्यासने/अधिकारी, मृद व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ३७) निवडनस्ती/जल-०८.